

Mimarlık ve Mühendislikte Etik

Cihat Özsöz

Mimarlık ve Mühendislikte Etik Sempozyumu

27 Aralık 2008, İstanbul

Mimar Mühendisler Grubu Gençlik Komisyonu (Genç MMG) tarafından organize edilen “Mimarlık ve Mühendislikte Etik” konulu sempozyum 27 Aralık 2008 Cumartesi günü, İstanbul Ticaret Üniversitesi Konferans Salonunda gerçekleştirildi. İki oturumdan oluşan ve meslek ahlakı konusunun masaya yatırıldığı sempozyuma ilgi yoğundu. Sempozyumdaki sunumlar ağırlıklı olarak etik ve ahlak kavramları arasındaki fark üzerine inşa edildi. Etiğin ve ahlakın aynı şeyler olmadığına, ancak kullanım şekline göre dolaylı bir şekilde birbirinden ayırmanın da çok zor olduğuna neredeyse her sunumda vurgu yapıldı.

Küreselleşen iş yaşamı ve hızla gelişen teknoloji karşısında değerlere bağlı iş yapmanın gittikçe zorlaşması, mesleki anlamda yaşanan yozlaşmanın mühendislik ve mimarlık mesleklerinde de gözlenmeye başlaması gibi bir kaygıdan yola çıkarak organize edilen bu sempozyumun temel amaçları, konunun hassasiyetine dikkat çekilmesi ve meslek sahiplerinin sorumluluklarına dair bilgilendirme yapılmasıydı. Nitekim açılış konuşmasında Genç MMG Genel Başkanı Eser Serbest de, yozlaşan mesleki hayat içerisinde MMG'nin ahlaki bir duruş oluşturmak ve bunu üniversite öğrencilerine de bir ideal olarak sunmak için yoğun çabalar sarf ettiğine değinerek, bu amaç doğrultusunda MMG'nin ve Genç MMG'nin yaptığı faaliyetler hakkında bilgi verdi.

MMG Başkanı Murat Kalsın ise konuşmasında mimarlık ve mühendislik mesleklerinin önemine değindi. Kalsın, tarihî önemi, felsefi alt yapısı ve toplumla ilişkileri bağlamında, bu mesleklerin yön verici meslekler olduğunu, bu yüzden de icra sürecinde sorumlulukların gözden kaçırılmaması gerektiğini belirtti. Bu mesleklerde karşılaşılan sorunların ahlaki yapıya dair yapılacak düzenlemelerle çözüme kavuşacağını da ekleyen Kalsın, mimar ve mühendislerin çevreye duyarlılık, topluma fayda ve insana hizmet ekseninde görevlerini yerine getirmeleri gerektiğini vurguladı.

Açılış konuşmalarının ardından başlayan birinci oturumun başkanlığını Nazif Gürdoğan yaptı. Gürdoğan oturumun açılışında, yaşanmakta olan ekonomik krizin bizlere bazı gerçekleri gösterdiğini ifade etti. Gürdoğan bilgi-

nin başarı için tek başına yeterli olmadığını, ahlakın da çok önemli bir yapı taşı olduğunun fark edildiğini belirtti. Gürdoğan mühendislikte ve mimarlıkta bilginin önemli bir güç olduğunu ancak ahlak çerçevesinde kullanılmasının da şart olduğunu sözlerine ekledi. Daha sonra söz alan Durmuş Hocaoğlu ise daha çok mühendisliğin ve mimarlığın bilimsel kimlikleri üzerinde durdu. Bilimleri *amaçsal* ve *araçsal* (enstrümantal) bilim olarak ikiye ayıran Hocaoğlu, maddeye temas etmeleri bağlamında mimarlık ve mühendislik mesleklerini araçsal olarak nitelendirdi. İnsanın dünyaya temas ettiği andan itibaren ahlak problemiyle yüz yüze geldiğini belirten Hocaoğlu, bu temasın üç noktadan gerçekleştiğini ifade etti. Buna göre *üreme* (şehvet), *beslenme* (ticaret) ve *korunma* (siyaset) amacıyla maddeyle temasa geçen insan, ahlaki davranmak suretiyle diğer tüm canlılardan karakteristik olarak ayrılmaktadır. Hocaoğlu'na göre insan kötüye meyilli olsa da, özünde iyiyi ve doğruyu yapmak üzere yaratılmıştır. Yoksullaştıran ve sömüren kapitalist düzende mimarlar ve mühendisler kime hizmet ettiklerini ve ne yaptıklarını sorgulayarak hareket etmeli, ellerinde tuttıkları bilim adındaki aracı kullanırken hassas davranmalıdırlar.

İkinci konuşmacı Ahmet Koyun ise tüm alanlarda etkisi görülen problemlerin, felsefe ve sosyoloji gibi temel bilimlerde özgün yazılı eser verememiş olmamızdan kaynaklandığını belirtti. Koyun'a göre bu durum her alanda dışa bağımlılık yaratmakta ve gerek akademide gerekse siyasette verilen rolleri oynamak gibi olumsuz bir durumla sonuçlanmaktadır. Bu problemi aşmanın yolu gerekli eğitim alt yapısını kurmaktan ve atılması gereken önemli adımları atmaktan geçiyor. Tüm bunların yapılmaması da en temel ahlaki problemlerden birisi olarak karşımıza çıkıyor. Oturumun son konuşmacısı olarak söz alan Talip Alp ise etik ve ahlak kavramlarının farkına dair bilgiler verdi. Buna göre etik, belli kurallar içerisinde tutarlılık anlamına gelebilmektedir. Bu durum ahlak kavramıyla tamamen örtüşmemektedir, çünkü kurallara uygun her hareket ahlaki olmayabilir. Bu yüzden hem kelime anlamı olarak, hem de manevi bir nitelik olarak ahlakın var olan düzene ve kültür istilasına karşı korunması ve kullanılması gerekmektedir.

Hayri Baraçlı başkanlığında gerçekleştirilen ikinci oturumda ise meslek ve etik ilişkisi ele alındı. Baraçlı sunumlardan önce ve sunumlar arasındaki takdim bölümlerinde iş dünyasından derlediği etik ve ahlakla ilgili örnekleri dinleyicilerle paylaştı. Ardından söz alan TMMOB eski başkanı Yücel Gürsel de etik ve ahlak arasındaki farka vurgu yapıp bu alanların iyi ayrıştırılması gerektiğine değindi. Gürsel kısa bir tarihçesini de aktardığı mimarlığın kültürel bir zenginlik olduğunu belirtti. Bu zenginliği pratiğe dökmekle yükümlü meslek sahiplerinin doğruluk, güzellik ve etik niteliklere sahip olmak gibi zo-

runlulukları bulunduğunu belirten Gürsel, bu zorunlulukların doğaya karşı saygılı olma fikrini de kapsadığını ifade etti. Gürsel'e göre doğayla girdiğimiz ilişkiler sonucu doğan bilim yasaları, doğanın kendi işleyişini ifade eden doğa yasaları, düşünce yapıları anlamına gelen felsefe yasaları gibi çok sayıda yasa mevcuttur. Bu yasaları kendi başlıkları altında ele almamız, anlaşılabilirliği açısından işlevsel olacaktır. Mimarların da bu yasalarla girdikleri münasebet çerçevesinde yukarıda sözü geçen zorunlulukları göz önünde bulundurarak mesleklerini ahlaki bir çerçevede icra etmeleri gerekmektedir.

THY Genel Müdürlüğü görevini yürüten Temel Kotil, etik doküman oluşturmak suretiyle iç işleyişte başarı sağlayan firmalardan örnekler sunarak sunumuna başladı. Bu etik dokümanlar sayesinde düzene giren iç işleyişin finansal başarıyla sonuçlandığından söz eden Kotil, başarının temel kriterinin ahlaklı olmak olduğunu da böylece vurgulamış oldu. Kotil bu çerçevede THY'nin de etik doküman oluşturmak suretiyle kurumsal başarıya odaklandığını ifade etti ve bunu ahlaki bir bakış açısıyla yapmaya çalıştıklarını belirtti. Bu noktada ahlak ve etik arasındaki farka vurgu yapan Kotil, davranış kalıplarının iyi öğretilmesinin, ahlaki duruşun yerleştirilmesi için olmazsa olmaz şart olduğunu sözlerine ekledi. Oturumun son konuşmacısı olan İDO Genel Müdürü Ahmet Paksoy ise etik kuralların pratiğe döküldüğünde anlam kazandığını ve hızla değişen dünyada artan rekabetin ahlaki tutumlara doğrudan etkide bulunduğunu ifade etti. Değişim karşısında sahip olduğumuz kültürel geleneği diri tutmamız gerektiğini belirtti.

Bilgilendirme anlamında özellikle Durmuş Hocaoğlu ve Yücel Gürsel'in sunumlarının çok verimli olduğu söylenebilir. Her iki isim de alanlarındaki tecrübelerini ve bilgilerini sunumlarına çok iyi yansıtıp dinleyiciler için faydalı olacak bilgiler aktardılar. Sempozyumun içerik olarak geliştirilebilir ve ilerleyen zamanlarda daha geniş bir katılımı ile tekrar edilebilir olduğunu da eklemek gerekiyor. Ayrıca konuya ilginin sürekliliğini sağlamak ve alandaki yeni çalışmalar için yol gösterici olmak açısından sunumların basılı hâle getirilmesinin önemli olduğunu hatırlatmak isteriz.

Mesleki ahlak konusu, yaşanan krizler ve olumsuz örnekler dolayısıyla çokça dikkat çekmekte ve üzerine yapılan çalışmalar da gittikçe artmaktadır. Bu sempozyumu da bu çerçevede değerlendirecek olursak, tüm çalışmalar arasında önemli bir yer tutacağı söylenebilir.